

Odraz 1. světové války v literatuře – pracovní list

Práce s textem I

Jaroslav Hašek: Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Švejk udělal hlavou obrat nalevo a kráčel tak dál vedle poručíka Duba tak strnule, že poručík Dub vykřikl:

„Kam se to koukáš, když s tebou mluvím?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že jsem dle vašeho rozkazu „linkšaut“.

„Ach“, vzdychl poručík Dub, „s tebou je kříž. Koukej se přímo před sebe a mysl si o sobě: Já jsem takový hlupák, že mě nebude žádná škoda. Pamatuješ si to?“

Švejk hleděl před sebe a řekl:

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, mám na tohle odpovědět?“

„Co si to dovoluješ,“ zařval na něho poručík Dub. „Jak to se mnou mluvíš, co si tím myslíš?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že si tím myslím jenom na ten váš rozkaz na jedné stanici, kde jste mě káral, abych vůbec nevodpovídal, když vy ukončíte řeč.

„Máš tedy ze mě strach“, řekl rozradostněně poručík Dub, „ale ještě si mě nepoznal.....dovedl jsem zkrotit jiné chlapičky, proto drž hubu a zůstaň hezky vzadu, abych tě neviděl!“

1. Charakterizuj postavy v úryvku.

2. Jak je text vystavěn?

3. Vyznač jazykové zvláštnosti textu a podrobně je charakterizuj.

Práce s textem II

Henri Barbusse: Oheň

„To všechno nic není, kluci,“ říká náš nový četař, který šel kolem a zastavil se u nás. „To jste měli vidět, jak to do nás švihali u Verdunu, přišel jsem zrovna odtamtud. A samý velký kalibry: třistaosmdesátky, čtyřistadvacítky a dvě čtyřiačtyřicítky.

Ten, kdo to tam prodělal, může říct: Já vím, co je to válka. Lesy posečený jako obilí, všechny kryty poničený a proražený, i když měly dvojnásobnou vrstvu polen. Všecky křížovátky ustavičně kropili, všechny cesty byly vyhozeny do vzduchu a proměněny v dlouhý hromady rozbitých vozů, roztlučených děl a mrtvol, zkroucených do sebe, jako bys je lopatou na hromadu naházel. Tos viděl, jak na křížovatkách zůstalo ležet na místě třicet lidí jednou ranou, viděls chlapy, jak se točili a letěli dobrých patnáct metrů ve vzduchu, a jak kusy kalhot zůstaly viset na stromech, který tam ještě zůstaly...Tos viděl, jak se celý prapory vojska rozprskly a praštily sebou v tý smršti na zem jako bezbranná zvěř. To ti byly na zemi na každým kroku střepiny jako ruka takhle široký, že čtyři vojáci ten kus železa sotva uzvedli.....

1. Jakou vrstvu národního jazyka překladatel použil? Dolož v textu.

2. Označ v úryvku přirovnání a expresivní výrazy

3. Verdunskému bojišti se říká „mlýnek na maso“ – pokus se objasnit, proč.

4. Proč měl četař potřebu všem vyprávět, co zažil? Byli ostatní schopni jeho zážitek sdílet?

Odras 1. světové války v literatuře – pracovní list - řešení

Práce s textem I

Jaroslav Hašek: Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Švejk udělal hlavou obrat nalevo a krácel tak dál vedle poručíka Duba tak strnule, že poručík Dub vykřikl :

„Kam se to koukáš, když s tebou mluvím?“

*„**Poslušně hlásím, pane lajtnant**, že jsem dle vašeho rozkazu **„linkšaut“**.“*

*„Ach“, vzdychl poručík Dub, „**s tebou je kříž**. Koukej se přímo před sebe a mysl si o sobě:*

Já jsem takový hlupák, že mě nebude žádná škoda. Pamatuješ si to?“

Švejk hleděl před sebe a řekl:

*„**Poslušně hlásím, pane lajtnant**, mám na tohle **odpovědět**?“*

*„Co si to dovoluješ,“ zařval na něho poručík Dub. „Jak to se mnou mluvíš, **co si tím myslíš**?“*

*„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že **si tím myslím** jenom na ten váš rozkaz na **jedný** stanici, kde jste mě káral, abych vůbec **nevodpovídal**, když vy ukončíte řeč.*

*„Máš tedy ze mě strach“, řekl rozradostněně poručík Dub, „ale ještě si mě nepoznal.....dovedl jsem zkrotit jiné chlapíky, proto **drž hubu** a zůstaň hezky vzadu, abych tě neviděl!“*

1. Charakterizuj postavy v úryvku.

Poručík Dub – typický voják, disciplinovaný důstojník rakouské armády se smyslem pro pořádek, neschopný pochopit přímou dobrosrdečnost Švejka.

Švejk – dobrák, snažící se maximálně vyhovět svému nadřízenému, který tak dokazuje nesmyslnost jeho příkazů i nesmyslnost celého systému.

2. Jak je text vystavěn?

dialog, přímá řeč, věty tázací a rozkazovací oživují text

3. Vyznač jazykové zvláštnosti textu a podrobně je charakterizuj.

poslušně hlásím – ustálený obrat

pane lajtnant – slang

linkšaut – slovo přejaté, nespisovné, germanismus

s tebou je kříž – metonymie – je to těžké

odpovědět – obecná čj

co si tím myslíš – nespisovný tvar zvrtného slovesa

jedný, nevodpovídal - obecná čj

chlapík – expresivní slovo

drž hubu – expresivní spojení - vulgarismus

Materiál je součástí projektu „Odras 1. světové války v moderní výuce“ a je prostřednictvím „Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání v roce 2014“ spolufinancován MŠMT.

Práce s textem II

Henri Barbusse: Oheň

„To všechno nic není, kluci,“ říká náš nový četař, který šel kolem a zastavil se u nás. „To jste měli vidět, **jak to do nás švihali** u Verdunu, přišel jsem **zrovna** odtamtud. A **samý velký kalibry: třistaosmdesátky, čtyřstadvacítky a dvě čtyřiačtyřicítky**.

Ten, kdo to tam prodělal, může říct: Já vím, co je to válka. **Lesy posečený jako obilí**, všechny kryty **poničený a proražený**, i když měly dvojnásobnou vrstvu polen. **Všecky** křižovatky ustavičně **kropili**, **všecky** cesty byly vyhozeny do vzduchu a proměněny v **dlouhý** hromady rozbitých vozů, roztlučených děl a mrtvol, **zkroucených do sebe, jako bys je lopatou na hromadu naházel**. **Tos** viděl, jak na křižovatkách zůstalo ležet na místě třicet lidí jednou ranou, **viděls chlapy**, jak se točili a letěli dobrých patnáct metrů ve vzduchu **jak kusy kalhot zůstaly viset na stromech**, který tam ještě zůstaly... **Tos** viděl, jak se **celý prapory** vojska **rozprskly a praštily sebou** v **tý** smršti na zem jako **bezbranná zvěř**. To **ti** byly na zemi na každém kroku **sřepiny jako ruka takhle široký**, že čtyři vojáci ten kus železa sotva uzvedli.....

1. Jakou vrstvu národního jazyka překladatel použil? Dolož v textu.

obecná čeština

2. Označ v úryvku **přírovnání** a **expresivní výrazy**

3. Verdunskému bojišti se říká „mlýnek na maso“ – pokus se objasnit, proč.

velké ztráty na životech

4. Proč měl četař potřebu všem vyprávět, co zažil? Byli ostatní schopni jeho zážitek sdílet?

Potřeboval se z toho zážitku vypovídat, ostatní se soustředili na své prožitky a hrůzy, které měly přijít.

Zdroje:

Hašek, J.: Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Barbusse, H.: Oheň

**Andree, L.: Literatura pro 3. ročník středních škol, pracovní sešit,
DIDAKTIS, Brno 2009**

Autor: Mgr Alexandra Vokřálová - e-mail : vokralova@eko-g.cz